

FRANK VAN ZWOL JOLANDA LINSCHOOTEN

KANO PARADIJS NEDERLAND

OP ONTDEKKING PER KANO EN SUP

Opgedragen aan
het water

*vriend en vijand,
architect van ons land,
maar bovenal drager
van onze kano's*

HOLLANDIA

Inhoud

	Overzichtskaart kanotochten in Nederland	7
	Woord vooraf	8
	Inleiding	12
HOOFDSTUK 1	Zoektocht naar het paradijs	16
HOOFDSTUK 2	Van kano tot kanosport	20
	De oorsprong van de kano	20
	Boomstamkano's	21
	De ontwikkeling van de kanosport	22
	Kanosport in Nederland	23
	Diverse takken van de kanosport	24
	Het wilde water van Nederland	26
HOOFDSTUK 3	Instapcursus kanovaren	31
	Kano's en peddels in soorten en maten	31
	Een kano kopen	34
	Een kano huren	35
	Tochtplanning	35
	In- en uitstappen	36
	Vaartechniek	37
	Het vaarreglement	38
	Gedragsregels	39
	Veiligheid	40
	Suppen	42
HOOFDSTUK 4	Handleiding bij de tochten	46
HOOFDSTUK 5	Kanotochten en verhalen	51
	Groningen	51
	Friesland	67
	Kanokamperen	70
	Drenthe	88
	Overijssel	94
	Flevoland	111
	Gelderland	116
	Utrecht	124
	Noord-Holland	141
	Zuid-Holland	161
	Zeeland	188
	Zeekanoën	192
	Noord-Brabant	194
	Limburg	211
	Gps-routes	224
	Lijst van bronnen	225

Hollandia, vijfde druk 2020

© 2006 Frank van Zwol en Jolanda Linschooten | www.frankvanzwol.nl

© 2006 Uitgeverij Hollandia, Haarlem | e-mail: info@gottmer.nl

Uitgeverij Hollandia bv maakt deel uit van de Gottmer Uitgevers Groep bv

Omslagontwerp, vormgeving en opmaak: Jeroen Lindeboom | www.visuelezaken.nl

Fotografie: Frank van Zwol en Jolanda Linschooten | www.jolandalinschooten.nl

Foto's pagina 42 en 43: Renata Merkus

Basis kaartmateriaal: Topografische Dienstverlening op de Kaart | www.pdok.nl

onder Creative Commons licentie CC BY 3.0 NL

Illustraties en cartografie: Jeroen Lindeboom | www.visuelezaken.nl

◀◀◀ Omslagfoto: Nationaal Park Weerribben-De Wieden, Overijssel

◀ Foto vorige pagina's: Zonsondergang op het Markermeer, Flevoland

ISBN 978 90 641 0705 4 / NUR 484

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of een andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

www.hollandia-boeken.nl

Kanotochten en verhalen HOOFDSTUK 5

Groningen	51	Noord-Holland	141
1 Molenrij	52	22 De Amsterdamse grachten	143
2 Oosterwijtwerd	56	23 De Eilandspolder	146
3 De Wedderbergen	60	24 Het Wormer- en Jisperveld	149
4 De Ruiten Aa	63	25 Waterland	152
Friesland	67	26 Rond de Bergermeer en Alkmaar	155
5 De Elfstedentocht	68	27 De Kortenhoefse Plassen	158
6 De Alde Feanen	72	Zuid-Holland	161
7 De Linde	76	28 De molens van Kinderdijk	162
8 Rond Oentsjerk (Oenkerk)	79	29 De Nieuwkoopse Plassen	165
9 Friese vaarten boven Bolsward	83	30 De Reeuwijkse Plassen	169
Drenthe	88	31 De Giessen	171
10 De Hunze	89	32 De Keukenhof	174
Overijssel	94	33 Delft	177
11 De Wieden	95	34 De Kager Plassen	180
12 De Weerribben	98	35 De Vlist	184
13 De Regge	104	Zeeland	188
14 De Dinkel	107	36 De Passageule	189
Flevoland	111	Noord-Brabant	194
15 Almere	112	37 De Brabantse Biesbosch	195
Gelderland	116	38 De Graafse Raam	200
16 De Linge	117	39 De Mark	203
17 De Berkel	120	40 De Dommel	206
Utrecht	124	Limburg	211
18 De Angstel en de Vinkeveense Plassen	125	41 De Swalm	212
19 De Linschoten	128	42 De Roer	215
20 Rond Leusden en Amersfoort	131	43 De Grensmaas	218
21 De Kromme Rijn	137		

Route-kenmerken

In- en uitstap punt

Camping

Beperkt kamperen zonder voorzieningen

Instappunt

Vaarvergunning

Café, restaurant of eetgelegenheden

Uitzichttorentje

Uitstappunt

Aanbevolen vaarseizoenen

Kanoverhuur

Watertoren oriëntatiepunt

Afstand

Vaarrichting

Supverhuur

Molen

Bed & Breakfast

Overdragen bij sluis of stuw

Zee, duinen, bos, heide, meer, bouwland, akkerland, rivier en weiland

Overzichtsk kaart KANOTOCHTEN IN NEDERLAND

De kanoroutes zijn ook te downloaden voor gps, zie p. 224.

Rivieren zijn verhalen die door het land stromen; wanneer we met hen mee stromen, openen we ons voor een groot en mysterieus avontuur. Betoon daarbij niet slechts moed, maar vooral ook respect, want de kracht van water is een der sterkste op aarde.

Gary & Joanie McGuffin, *Paddle your own canoe*

Voor ons is kanovaren een manier van leven, als een droom die je gaandeweg realiseert. Hetzelfde geldt voor het maken van dit boek. Zo'n droom verwezenlijk je niet in één keer. Dat gebeurt in ontelbaar kleine stapjes, van dag tot dag gezet. Alle heerlijke en soms ook zware uren buiten op het water werden gevolgd door nog veel meer uren – heus niet altijd even heerlijk – binnen. Door eindeloos geduld en simpelweg keihard werken ontstond de ruggengraat van dit boek, maar de eigenlijke inhoud, gebaseerd op al die uren buiten en binnen, kwam tot stand met hulp van vele anderen.

'Ontzettend bedankt voor het meevaren' geldt voor Jeroen Lindeboom, Hester Cazemier, Hans van Zwol en Britta Johansson met hun kinderen Niels, Björn en Anna, Gert Kolkman, Jan Somers, Dolf Kok en Leen de Clercq, Jaap en Joke Rijff met hun kinderen Chris en Anna, Dirk Kistemaker en Carine Alders, en ten slotte Wilma en Jan Laarhoven met hun kinderen Sjoerd, Koen en Charlotte. We willen jullie niet alleen bedanken voor jullie gezelschap, maar ook voor jullie extra inzet als fotomodel! En soms gaven jullie ons net die extra motivatie om voor de zoveelste keer toch in regen en harde wind onze kano's op de auto te laden op weg naar een afspraak aan het water! René Blomsteel van Kanovereniging Natsec zeggen we speciaal dank voor zijn werk als organisator van de Koningsdagtocht rond Delft, waarbij we inspiratie opdeden voor het varen door deze grachten.

Onze adverteerders (zie achter in dit boek) danken wij voor het in ons gestelde vertrouwen en voor hun bijdrage aan het realiseren van dit boek, zoals Brandsport en de Vereniging Reisboekhandels Nederland.

Speciale dank aan Monique van der Kooij van Outdoor Valley voor haar passie voor kanovaren en ook voor het vakkundig controleren van hoofdstuk 3 en 4, aan Madeleine van der Kooij voor haar enthousiasme voor open-kanovaren, en aan beiden voor het uitlenen van prachtige fotomodellen in de vorm van afwisselende bootjes. Onze oprechte dank gaat ook uit naar Marcel Koomen van Haglöfs, die steeds weer bereid was ons van buitensportkleding te voorzien en met wie we nog een zoekjachttocht tegood hebben! Dank ook aan Arend Bloem, die steeds als we weer eens in zijn Kajak Centrum kwamen, vroeg wanneer dat boek nou eindelijk eens verscheen! Ten slotte willen wij iedereen bedanken die ons op de een of andere manier van informatie voorzag: kanovaarders – al dan niet van NKB of TKBN – met waardevolle tips over hun thuiswater; medewerkers van provincies, recreatieschappen en waterschappen; kanoverhuurders en terreinbeheerders van Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten, die door ons bestookt werden met lastige vragen over kanovoorzieningen, vaarvergunningen en andere zaken.

Het kanovaren in Nederland opende onze ogen voor de unieke historische band die ons land met het alom aanwezige water heeft. Het leerde ons dat natuurbeleving bovenal een kwestie van ervaren is, met hart en ziel, en daarom niet louter voorbehouden is aan ongerepte wildernis. In onze ogen is Nederland een klein en overvol landje, maar tegelijk ook een waar kanoparadijs, een geschenk, een parel die gekoesterd en met respect behandeld moet worden. Met dit boek willen wij het plezier, de verwondering en het actieve genieten van kanovaren in eigen land verder doorgeven.

Frank van Zwol

Jolanda Linschooten

Bij de vijfde druk

Voor ons als auteurs is het een mooie wetenschap dat de 43 kanotochten in dit boek al een flinke reeks jaren vele duizenden kanovaarders inspireren om er steeds weer op uit te trekken. We ontvingen veel enthousiaste reacties van mensen die de beschreven tochten gevaren hebben, en uiteraard ook de nodige aanvullingen en correcties, waarvoor onze dank. Reden genoeg dus om ook voor deze herdruk alle informatie weer grondig door te nemen en te actualiseren.

In de eerdere herdrukken veranderde veel op het gebied van vaarvergunningen, er kwamen kanovoorzieningen bij en oorspronkelijke beeklopen werden hersteld, waardoor *Kanoparadijs Nederland* steeds mooier werd. In de vierde druk maakten we ruimte om een nieuwe, opkomende tak van peddelsport, het Stand-Up Paddle boarding, kortweg suppen, te belichten en we eindigden de inleiding met de vraag of deze volgende druk van *Kanoparadijs Nederland* een e-book of app zou worden.

Het antwoord op die vraag is achter in dit boek te vinden, waar we beschrijven hoe je de gps-routes kunt downloaden voor het gebruik op een outdoor gps-toestel of met een navigatie-app op je telefoon. Daardoor hoef je nooit meer een kopietje van de routekaart te maken, en kun je het boek thuislaten en de route voor onderweg op je smartphone zetten. Het was een flinke klus, maar het boek *Kanoparadijs Nederland* is hiermee weer helemaal terug in het tijdperk van de satellietnavigatie.

Frank van Zwol

Jolanda Linschooten

A person wearing a cap and a jacket is seen from behind, paddling a green canoe on a calm river. The sun is low on the horizon, creating a bright lens flare effect behind the person's head. The water reflects the sky and the surrounding greenery. The scene is peaceful and captures the essence of a wilderness adventure.

*Onder het brave juk van civilisatie schuilt in ieder van ons een stukje wildernis.
Dat is de drang naar avontuur. Stap in een kano, neem een peddel ter hand en
je wordt één met wind en water. Leren kanovaren is zowel een reis naar binnen
als naar buiten en voor je het weet, wordt het een levenslange droom.
Gary & Joanie McGuffin, Paddle your own canoe*

Kanovaren is genieten. Het is voor ons zoveel meer dan een sportieve manier om je over water te verplaatsen. Het is intense natuurbeleving. De ervaring van ultieme vrijheid. De verbondenheid met wat groter is dan wij, daar in dat ranke bootje. Onze kano te water laten betekent de klok stilzetten en een ander ritme aannemen om het leven met andere ogen te bezien.

Voor Frank nog meer dan voor mij is water een element om je volledig in thuis te voelen. In zijn jeugd al bepaalde water een aanzienlijk deel van zijn vrije tijd: zeilen, surfen, vanaf zijn achttiende een eigen kano en nog weer later een duikuitrusting. De kano bleek een blijver, want inmiddels puilt onze schuur uit door drie wildwaterbootjes, twee zoekajaks, een opblaasbare wildwater-Canadees en een vouw-Canadees. In al die vaartuigen maakten we samen fantastische tochten.

Want Franks bezieling voor kanovaren sloeg op mij over: ik startte met het volgen van wildwatercursussen en ging mee naar buitenlands wildwater. Toch begon mijn eigen vuur pas echt te branden tijdens een kanotocht door de Zweedse wildernis. Daar leerde ik het kanovaren pas werkelijk kennen als een manier van zwerven in nauwe verbondenheid met de overweldigende natuur. Dat leidde tot wekenlange kanotochten over magische wildernisrivieren, zoals de South Nahanni River, de Tatshenshini & Alsek River en de Yukon River in Canada en Alaska.

Heel wat anders dus dan dit kleine overbevolkte

Nederland! Toen wij dan ook aan dit project begonnen – 43 tochten in eigen land varen –, werd ons met regelmaat gevraagd wat daar nou aan was. Ons antwoord daarop luidde: 'Vaar eens een tochtje mee!' Want hoewel Nederland natuurlijk nooit vergeleken kan worden met die ongetemde wildernis van het hoge noorden, is kanovaren in dit waterrijke land altijd weer een onverwachte ervaring. Je blijft genieten van het gebuitel van kievitenvissen in de Eilandspolder en de bijzondere ervaring die je daar als kanovaarder krijgt door vanaf het hoge water over het lage land uit te kijken. En zelfs Delft op Koningsdag, langs de kraampjes op straat een gekkenhuis, is vanaf het water een totaal andere ervaring. Of de rust van De Wieden. De stilte van natuurgebieden waar geen auto, fiets of gemotoriseerd vaartuig door kan dringen, valt niet zomaar uit te leggen aan wie die niet zelf ervaren

heeft. Je lijkt al snel een tikje overspannen als je vertelt hoe weldadig groene rust vanuit je kano voelt, of toch minstens op de vlucht voor Het Dagelijks Bestaan.

Als filerijden, de televisie en het pensioen de zaken zijn waaraan ons bestaan wordt opgehangen, ja dan geven wij volmondig toe dat kanovaren voor ons een vorm van vluchten is.

En Nederland biedt daartoe onverwachte mogelijkheden. Dat is nu weer zo mooi aan een project als dit boek: je leert je eigen land zoveel grondiger kennen en zo compleet anders dan verwacht. Bijvoorbeeld een riviertje als de Limburgse Swalm met zijn bevervraat, ottersporen en snelstromend water, dat in sierlijke kronkels door stille bossen slingert. Of de Ruiten Aa, een stukje wildernis in het klein. Van de Passageule in het uiterste zuidwesten tot aan rondje Oosterwijtwerd bij de noordoostelijke grens lieten we onze kano's te water en de ene keer was het sterker dan de andere keer, maar altijd was daar het gevoel van vrijheid dat goed kanowater impliceert.

Met dit boek willen wij zowel de beginnende kanovaarder als de incidentele kanohuurder en de ervaren kanoër aanspreken, jong en oud. Een zeer gemengde groep, zeker, maar iedereen kan genieten van goed kanowater. 'Goed' is voor ons direct verbonden met beleving en niet zozeer met kilometers of specifieke techniek. Ondanks ons besef dat 'paradijs' een persoonlijk en tamelijk subjectief begrip is, hebben wij toch geprobeerd een selectie van de mooiste tochten in Nederland te maken. Daarbij was natuurbeleving een belangrijk selectiecriteria, maar zeker niet het enige. Ook cultuur kon bepalend zijn, zoals bijvoorbeeld bij de Amsterdamse grachten. Afwisseling tijdens een tocht is eveneens van belang, net als de vraag of die tocht exclusief voor kanovaarders is of dat je zo'n traject met tientallen tuffende motorbootjes deelt.

Met dit boek willen we je binnen inspireren om eropuit te trekken. Daarom is het niet louter een opsomming van mogelijkheden en beschreven trajecten. De beelden en de verhalen bieden aanvulling en verdieping. Kanotochten zijn immers nooit alleen afgelegde kilometers over water... Dat water zelf heeft een verhaal, een ontstaansgeschiedenis, die nauw verbonden is met onze voorouders. Maar voor ware kanobeleving moet je toch buiten zijn, en daarom staat dit boek vol praktische tips, kaartjes en informatie om zelf de peddel ter hand te nemen en op ontdekking te gaan door eigen land. Dat kan in moerasgebieden zijn, in smalle slootjes of over petgaten, maar ook over stromende riviertjes of van stuwen voorziene trajecten, in oude grachten of over kleine meren en verstilde vaarten. Groot open water als het IJsselmeer en andere grote meren, de zee, de Zeeuwse wateren en de grote rivieren, lieten wij met opzet buiten beschouwing. Voor het bevaren van dergelijk water zijn deskundigheid en ervaring vereist die buiten de opzet van dit boek vallen.

De eerste vier hoofdstukken zijn van meer algemene aard. Hierin vind je een filosoferend deel over de vraag of een kanoparadijs in Nederland mogelijk is ([HOOFDSTUK 1 Zoektocht naar het paradijs](#)), een informatief deel over de oorsprong en de ontwikkeling van het kanovaren ([HOOFDSTUK 2 Van kano tot kanosport](#)) en een instructief deel dat de nadruk legt op wat handig is te weten voordat je gaat varen ([HOOFDSTUK 3 Instapcursus kanovaren](#)). Door deze laatste twee hoofdstukken, 2 en 3, kunnen geroutinereerde kanovaarders heen flitsen, want die weten alles wat daar geschreven staat natuurlijk al jaren. Ten slotte is er een praktijkdeel over het gebruik van dit boek ([HOOFDSTUK 4 Handleiding bij de tochten](#)). Dan volgt het praktische hart van dit boek: de beschreven kanoroutes met bijbehorende belevingen en achtergronden ([HOOFDSTUK 5 Kanotochten en verhalen](#)). Verspreid door het boek zijn in aparte kaders onderwerpen te vinden die met kanosport te maken hebben.

*Want, kanovaarder, vergeet niet dat ge een bevoorrechte zijt!
Gij kunt komen op plaatsen in onze vrije natuur waar geen
ander kan komen, door geen ander vaartuig te bereiken, niet
te betreden door menschenvoeten. Gij kunt komen waar de
mooiste en merkwaardigste moeras- en waterplanten groeien
en bloeien, waar tallooze watervogels nestelen.*

H.C.A. van Kampen, *De Kanosport* (1937)

Zoektocht naar het paradijs

‘Blijven jullie dit jaar in Nederland???’

We knikken enthousiast en willen net uitweiden over onze plannen – waar we allemaal willen varen en welke hoekjes we nog helemaal niet kennen –, maar dan zien we een muur van onbegrip en begrijpen dat de vraag geen vraag was, maar een oordeel. Van een uitweiding komt het niet meer. Over Nederland bestaan veel vooroordelen. Dit land, zo wordt algemeen geroepen, is zwaar overbevolkt. Je moet wel gek zijn om dit het paradijs te noemen.

Tegen dooddoeners valt niet te argumenteren, misschien omdat wie ze bezigt zelf al een heel klein beetje afgestorven is. Niet dat in vooroordelen geen kern van waarheid schuilt. Wie op een zonnige zondag in de zomervakantie een tochtje door De Weerribben vaart, deelt de veenvaarten zo met honderd andere kanovaarders, dus van een echt verstilde natuurbeleving is inderdaad geen sprake. Maar wie daar begin mei kanoot waant zich alleen op de wereld. Wie op de Roer in Limburg wil varen, moet maanden tevoren om toestemming vragen. Maar wie die moeite neemt en uiteindelijk een levendige rivier onder zijn kuip voelt stromen, langs steil uitgesleten bochten vol oeverzwaluwen, die is op ontdekkingsreis door eigen land.

In Nederland komt water in ongekend veel variaties voor: poelen, petgaten, meanderende beken, bosbeken, strakke kanalen, zeegeulen, stromende rivieren, stadsgrachten, weidse plassen en smalle boerenslootjes. Die variatie is op zich al verrassend om keer op keer te ervaren.

Stap op die overvolle zonnige zomerzondag niet in de overbekende Weerribben in je kano, maar vaar het rondje Oosterwijtwerd en je komt bij 30°C drie uur lang niemand tegen op het water. Er blijkt opeens toch nog heel veel rust en ruimte in Nederland te zijn. Je moet alleen de moeite nemen die op te zoeken. Wat op het land nog belangrijk lijkt, verliest zijn betekenis zodra je kano te water glijdt. Horloge, agenda en afspraken: het lijkt niet langer van belang, want vanaf dat moment telt alleen de kracht van het water, die allesoverheersende kracht die we vrijheid zijn gaan noemen.

Je kijkt van een ongewoon laag standpunt tegen het land aan en dat begint er ineens heel anders uit te zien: zoveel stiller, zoveel weidser. Je komt op plaatsen waar voeten je nooit kunnen brengen en – mooier nog – je kunt zwerven op plekken waar lawaaierige motorboten geweerd worden. Daarbij beweeg je je geheel op eigen kracht voort, in harmonie met het water, nu eens langzaam, dan weer versneld. Juist doordat elke mechaniek van motoren ontbreekt, krijgt kanovaren iets puurs. Het is zo simpel dat het authentiek wordt. En belangrijker nog: noodgedwongen vertraagt je ritme. In een tijd waarin de nadruk ligt op ‘snel, sneller, snelst,’ voelt het bijna als een daad van rebellie om zo kalmpjes over een weids meer te peddelen en de avondzon de tijd te laten bepalen in plaats van de televisie.

Ook over het paradijs is niet iedereen het eens. Vraag 43 kanovaarders naar hun mooiste tocht en je krijgt een boek vol fantastische vaarmogelijkheden.

Maar voor een goed begrip van het kanoparadijs moeten we verder kijken dan ieders persoonlijke voorkeur. Al die afzonderlijke vaarwateren hebben met elkaar gemeen dat daar genoten wordt, oprecht en intens. Omdat genieten een bewuste en actieve handeling is – je doet het of je doet het niet – heeft het paradijs dus alles te maken met bewust handelen. ‘Paradijs’ lijkt een zelfstandig naamwoord, maar is eigenlijk een werkwoord!

▲ Hemelse lucht boven De Weerribben.

Ochtendnevel boven de Sloot van Sint Jan, Biesbosch, Noord-Brabant ►

Je kunt je paradijs voor een groot deel zelf realiseren. Op de vraag wat er in hemelsnaam aan is om in dat saaie, drukke en vlakke Nederland te varen, moet misschien helemaal geen uitweiding volgen, maar een inwijding. Niet in droge argumenten, maar in spetterend vaarwater, in woord en in beeld.

Toen ik negen was, verwoestte een storm de pier bij Grand Beach. Iedereen sprak over een natuurramp, maar voor mij was het een wonder. Mijn hele leven, zo kort als het was, was ik bezig geweest een kano te bouwen uit aangespoeld drijfhout. Elke keer dat ik mijn zelfgemaakte peddel greep en aan boord klom, zonk hij. Ik vond nooit voldoende hout om iets te maken dat groot genoeg was om mij te houden. En nu lag er hout, zo ver als het oog over het strand reikte.[...] Voor het eerst in mijn leven, was ik niet meer aan land gebonden; nu kon ik de rotsen uit de verte bereiken.[...] Dat ding van mij was de mooiste kano ooit gemaakt omdat hij van mij was. Ik haatte het als mensen het een vlot noemden [...]. Dit was mijn kano en ik kon het overal heen sturen, op elk tijdstip dat ik wilde. Je verbonden voelen met een kano is grotendeels wat iemand tot kanovaarder maakt.
Bill Mason, *Song of the paddle*

Van kano tot kanosport

De oorsprong van de kano

De eerste kano's die over de Nederlandse wateren voeren, waren zonder twijfel uitgeholde boomstammen. Maar de ranke bootjes waarin we tegenwoordig de kanosport beoefenen, lijken daar in geen enkel opzicht op. Dat is niet verwonderlijk, want onze huidige kano's vinden hun oorsprong niet in uitgeholde boomstammen, maar in de boottypes van de Inuit en de Canadese indianen.

De kajak is het vaartuig van de Inuit, de inheemse bewoners van de arctische kustwateren rond Groenland en Canada en werd gebruikt voor de jacht op zeehonden en robben op open zee. Deze kajaks werden gebouwd met het bouw materiaal dat voorhanden was. Over een frame van spanten en ribben, gemaakt van drijfhout, werd een bootshuid van robbenvel gespannen. De boten hadden een gesloten dek met een rond mangat. Door een parka met capuchon rond dit mangat te snoeren werd de boot zeewaardig en kon men zelfs na een kentering de boot weer overeind draaien. De Nederlandse antropoloog Tinbergen, die tijdens een expeditie in 1932/1933 op Groenland deze techniek zag, noemde het aanvankelijk kanoduikelen en verklaarde dat dit voor Europeanen een nauwelijks te leren techniek moest zijn. Inmiddels draaien duizenden kanovaarders hun hand (of peddel) niet meer om voor een kanoduikeling, die we tegenwoordig 'eskimorol' noemen. De kajak van de Inuit (Eskimo's) wordt voortbewogen met een dubbelbladige peddel en is in zijn oorspronkelijke vorm de stamvader van alle tegenwoordige toerkajaks, wildwater- en zeekajaks.

De kano van de inheemse Canadese bevolking werd vooral gebruikt op de rivieren en meren in de Canadese wildernis. Door zijn grote breedte en stabiliteit leende hij zich uitstekend voor het transport van grote lasten, zoals de hele familie met bezittingen of de jachtbuit. Deze kano die we naar hun herkomst ook wel Canadese kano of kortweg Canadees zijn gaan noemen, wordt voortbewogen door een of twee vaarders met een enkelbladige steekpeddel. Ook de Canadese kano werd gebouwd uit het materiaal dat in de natuur voorhanden was. De bootshuid bestond uit grote stukken berkenbast die over een frame van half rond gebogen houten spanten werd gespannen. Hierdoor ontstond een boot die van boven open was, waardoor grote hoeveelheden materiaal eenvoudig in- en uitgeladen konden worden. Door deze open bovenzijde, in tegenstelling tot het gesloten dek van de kajak, wordt dit type boot ook wel aangeduid als open kano. In latere tijden werd het gebruik van de Canadese kano

▲ Boomstam met kano op het Lutterzand, de Dinkel, Overijssel

Boomstamkano's

De overlevering wil dat de Batavieren ons land ooit in uitgeholde boomstamkano's over de Rijn bij Lobith binnenvoeren. Maar een deel van deze overlevering is aantoonbaar onjuist. Kijk op een goede kaart en je zult zien dat de Batavieren, afhankelijk of zij langs de linker- dan wel rechteroever van de Rijn voeren, hetzij bij Millingen aan de Rijn, hetzij bij Spijk ons land binnen moeten zijn gekomen. Een deel van hen streek neer in Nijmegen (dat toen natuurlijk nog niet bestond) en richtte daar een kanovereniging op (inderdaad: De Batavieren), die nog steeds bestaat. Dit maakt de kanosport tot de oudste sport in Nederland.

De rest van de Batavieren peddelde verder door de waterrijke Rijndelta. Uitgeholde boomstamkano's werden bij (spoor)wegwerkzaamheden en archeologisch onderzoek aangetroffen, onder meer bij Hardinxveld-Giessendam, bij Uitgeest, bij het Voorsterbos (Flevoland) en bij Pesse in Drenthe. De boot bij Hardinxveld-Giessendam werd gevonden bij de aanleg van de Betuwelijn, waardoor er uitgebreid archeologisch onderzoek kon worden verricht. Aangetroffen werden aardewerkscherven, vuurstenen werktuigen, een deel van een boog en twee essenhouten peddels. Verder botresten van bevers, otter, edelhert en wild zwijn: ook onze kanovarende voorouders in de Steentijd waren al echte natuurliefhebbers.

De boomstamkano in Drenthe was al bijna als vuilnis afgevoerd bij werkzaamheden voor de aanleg van de A28, maar kon nog net gered worden. Door hem zorgvuldig nat te houden en via de koelcel van een abattoir en de vriescel van een vishandelaar te vriesdrogen, werd de boot uiteindelijk geconserveerd en kwam hij in het Drents Museum terecht. Door middel van de C14-methode werd vastgesteld dat de boot ergens tussen 8040 en 7510 jaar voor Christus moet zijn gebouwd. Om een einde te maken aan speculaties over de vraag of het wel een boot was en geen drinktrog werd besloten een replica te bouwen. De 3 meter lange en 45 centimeter brede kano werd voor een groot deel met oorspronkelijk gereedschap als vuurstenen en hertshoornen werktuigen uitgehakt. Het uithakken van de kano kostte vier personen vijf dagen, dus weet waar je aan begint als je zelf je eigen kano wilt maken. Uiteindelijk werd met de replica proefgevaren en zo heeft men aangetoond dat er al tien millennia in Drenthe wordt gekanoed. Vanuit dit perspectief bezien is het huidige vaarverbod op de Drentsche Aa van de provincie Drenthe een historische misser.

In 2004 werd in het Historisch Openlucht Museum Eindhoven een tien meter lange boomstamkano uitgehakt, die acht personen kan vervoeren en waarmee in 2008 een tocht over de Waddenzee werd gemaakt.

overgenomen door de blanken die dit gebied introkken: de Frans-Canadese voyageurs en de pelsjagers die voor de Hudson Bay Company werkten. Als vrijetijdsvaartuig wisten ze hun weg naar Europa vooralsnog niet te vinden, maar tegenwoordig zijn ze in vrijwel hun oorspronkelijke vorm populair voor kampeertochten en als gezinskano.

Waar men in Engeland redelijk consequent spreekt over canoeing als men er met een Canadese kano (canoe) en steekpeddel opuit trekt en over kayaking als men met een kajak met dubbelbladige peddel gaat varen, zijn we in Nederland een stuk onduidelijker en zeggen simpelweg: 'We gaan kanoën.' – of dat nu met een kajak is of met een Canadese kano. In dit boek laten we dat zo: we gaan gewoon kanoën.